ədalət.- 2021.- 28 oktyabr.- S.4.

Həsrətinin yaşını bilən şairə məktub

Tahiri Rzanın yeni kitabı barəsində ilk təəssürat

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

Bəri başdan deyim ki, Tahir müəllimlə tanışlığımın və sonra da bugünkü dostluğumun kökündə HALAL SÖZ durur. Dünyanın müəyyən hissəsini, sifətlərini gəzib görmüşəm. Necə deyərlər, altmışın kürəyini yerə vurduğumdan dünyadan və onun əməllərindən də az-çox xəbərim var. Ona görə də sözün çəkisini də, onun qiymətini də bir az öyrənmişəm. Bax, elə o bir azın içərisində HALAL SÖZ mənim üçün həmişə önəmli olubdur. İstər söhbətlərimdə, istər yazı-pozumda istəmişəm ki, HALAL SÖZÜN üstünə toz qonmasın. Bu mənada dostlarımın, özümə simsar bildiyim hər kəsin sözündə də həmin nüansları önəmli saymışam və...

Tahir müəllimin ictimai-siyasi fəaliyyəti seçicilərinə, Azərbaycan mühitinə məlumdur. Amma onun bədii, elmi yaradıcılığı təbii ki, oxucularına, bir də elmi ictimaiyyətə bəllidir. Mən də Tahir Rzanın oxucusu olaraq, onun şeir kitablarının demək olar ki, əksəriyyətini mütaliə etmişəm. Və hətta oxucu kimi də həmin kitablara söhbətlərimdə də, yazılarımda da münasibətimi müəllifə çatdırmışam. Ona görə də Tahir Rza yaradıcılığı barəsində danışmaq, yazmaq mənə çox da çətin deyil. Dediyim kimi, bunun da başlıca səbəbi onun ədəbi mətbəxinə bələd olmağımdır.

Bugünlərdə Tahir müəllimlə yenidən həmsöhbət oldum. Daha dəqiq desəm, onun hələ mətbəə qoxusu canından çəkilməmiş "Həsrətimi yaşı dünya qədərdir" şeirlər kitabı ilə baş-başa qaldım. Həmişəkindən fərqli olaraq, Tahir müəllimin bu kitabındakı şeirlər bir növ qələmə alındığı zamanın ardıcıllığı ilə düzülüb. Yəni, müəllif öz şeirlərini hansısa fəsilə, hansısa mövzu qrupuna ayırmayıbdı. Ona görə də şeirləri oxuduqca tez-tez mövzu baxımından ayrı-ayrı mühitə düşməli olursan. Məsələn, müəllif yazır:

Bir anlıq çevrilib, keçmişə baxdım,
Tarix kül üfürdə gözümə mənim.
Köksümdə kükrəyən təşvişə baxdım,
Bir kimsə gülmədi üzümə mənim.

Bu şeirində şair zamanla özünü qarşılaşdırır, dünənlə bugünü üz-üzə gətirir. Və poetik şəkildə bildirir ki, tarix nə qədər təkrarlansa da, hadisələr nə qədər bir-birinə bənzəsə də, amma onların hər birinin hökmü, qərarı, məhz zamanın içərisində güclü olur. Yəni, zamanın hökmünü dəyişmək mümkünsüzdü. Deməli, o adamlar uzaqgörən və qalibdirlər ki, onlar zamanın nəbzini öz nəbzi kimi duyur. Nəticədə də kimsə ilə, hətta tarixin özü ilə də çəkişməli olmur. Və yaxud başqa bir şeirində şair vurğulayır:

Dərdin heykəlini ucaldan olsa,
Baş əyib önündə səcdə edərəm.
Vusalım, sevincim dərddən doğulsa,
Ən çətin yolları keçib gedərəm.

İlk baxışdan sadə, həm də poetikdir. Amma məna yükü, təbii ki, ona varsan, görərsən ki, çox tutumludur. Axı dərdin heykəlini heç kim ucalda bilməz. Bu, mümkünsüz bir istəkdir. Onu yalnız Yaradan özü ucaldır və özü də görür. Biz bəndə olaraq, hər birimiz öz boyumuza biçilmiş dərdi biçirik. Lakin şair təkcə öz boyuna biçilmiş dərdi yox, bütövlükdə insanlığın probleminə, qayğısına, yükünə çevrilən dərddən söhbət açır, onun heykəlini görmək istəyir. Ən maraqlısı budur ki, Tahir Rza bununla kifayətlənmir. O, həm də oxucuya bildirir ki, mənim vüsalım, sevincim dərddən doğulub dünyaya gəlsə, mən onun əlindən tutub bütün çətinlikləri yarıb keçərəm. Ona görə ki, özümün olan dərd həm də dayağımdı, həm də güvəncimdi. Bax, mənə görə HALAL SÖZ və onun gücü də məhz budur.

Tahir Rzanın "Həsrətimin yaşı dünya qədərdir" kitabında vurğuladığım kimi mövzular rəngarəngdi. Onun kitabda yer alan qoşmalarında da özünü ifadə həmin o rəngarəngliyin fonunda diqqəti çəkir. Yəni, poeziyamızın bəlli üslublarından biri olan qoşmanın Tahir Rza qələmində yeni nəfəsdə ortaya çıxması az, amma dəyərli yaradıcılıqla məşğul olan şairin sözə yanaşmaq ustalığından, sözə dəyər vermək peşəkarlığından qaynaqlanır. Məsələn, şair yazır:

Yanır qəlbim yağı - dedim,
Dağ çəkməz bu dağı - dedim.
Öz-özümə ağı dedim,
Güldüm, ağlaya-ağlaya.

Və yaxud

İnsansansa fərqinə var,
Hər bir sözdə hikmət axtar.
Səni görəndə qoysunlar
Adam yerinə yerinə.

Mən dəyərli millət vəkilimiz, dostum, qardaşım Tahir Rzanın bu poeziya çələngi barəsində, necə deyərlər, atüstü, isti-isti ürək sözlərimi, oxucu fikirlərimi sizinlə ona görə bölüşdüm ki, ədəbi mühitimizə şairin bir qom bənövşə ətirli şeirlərinin qonaq gəldiyindən xəbəriniz olsun.

Tahir RZA

Şah əsər

Azadlığı məlhəm edib yarama qoydum,
Qüvvət verdi arzularım qoluma mənim.
Bu sevgidən nə yoruldun, nə də ki, doydum,
Müstəqillik nur ələdi yoluma mənim.

Gülümsədi qoca tarix, sevindi vətən,
İnsanların istəkləri kamına çatdı.
Milyonların sevinc dolu ürəklərindən,
Qopan inam bir möhtəşəm dünya yaratdı.

Azərbaycan çalxalandı bir ümman kimi,
Haqqı haqqın dərgahına yetirdi zaman.
Azərbaycan yenilməyən qəhrəman kimi,
Keçdi əsrin təlatümlü sınaqlarından.

Silkələdi bütün şərqi, qərbə gəl dedi,
Söylədi ki, zalım dünya qüdrətimə bax!
Azərbaycan xeyrə xeyir, şərə şər dedi,
Öndü haqqın əllərini hamıdan qabaq.

Şəhid qanı göyərsə də hər qarışında,
Yad önündə yasa batıb əyilə bilməz.
Çətin gündə qılıncını saxlamaz qında,
Azərbaycan bir günəşdir, ləkə götürməz.

Azərbaycan, xoş gələcək, işıqlı səhər,
Ulu xalqın iftixarı, şöhrəti, şanı.
Azərbaycan, haqq yolunda dayanan əsgər,
Ədalətə haraylayır bütün dünyanı.

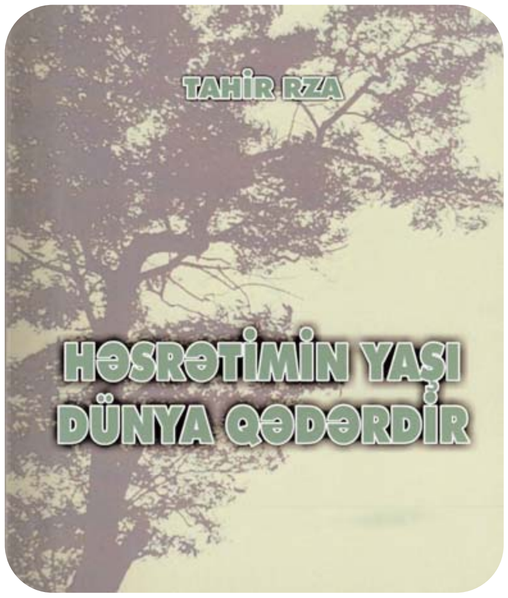

Sinəsində qövr eləyən yaralar ki, var,
Torpağımın, millətimin dərdi-səridir.
Azərbaycan, xəzan görməz əbədi bahar,
Azərbaycan, qoca Şərqin şah əsəridir.

Utanıram dünya, sənin yerinə

Qananları qanmazlara tay edin,
Ömrü-günü var-dövlətə pay etdin.
Çox insanı tora salıb, zay etdin,
Utanıram dünya, sənin yerinə.

Yağır etdi nadan, cahil belini,
Kəsdin haqqı söyləyənin dilini.
Uzatmadın əlsizlərə əlini,
Utanıram dünya, sənin yerinə

Sinən üstə yalan, böhtan bəslədin,
Zülm elədin, ancaq insaf, haqq dedin.
Zalımları ədavətə səslədin,
Utanıram dünya, sənin yerinə

Yetişmədin kasıbların dadına,
Ləkə vurdun insanlığın adına.
Qızınmadıq atəşinə, oduna,
Utanıram dünya, sənin yerinə

Anladınmı nə düşündün, nə etdin?
Sən qoynunda şeytan, iblis böyütdün.
Nə əkmişdin, nə becərdin, nə götürdün?
Utanıram dünya, sənin yerinə

Haqsız haqqın meydanına girəndə,
Əyri düzə düzlükdən dərs deyəndə.
Körpələri yetim, yesir görəndə,
Utanıram dünya, sənin yerinə

Nədən belə özünü məhv edirsən?
Bu gedişlə söylə, hara gedirsən?
Düşün, daşın bir halına acı sən,
Utanıram dünya, sənin yerinə

Dərd yetim qalar

Dərd-kədər sinəmdə düzüm-düzümdür,
Hicransız bir ömrün günü ağ olmaz.
Dərdim həyatımdır, canım, gözümdür,
Onsuz insan kimi yaşamaq olmaz.

Həsrətim ələnib Araz boyunca,
Həkəri od alır ürək dağımdan.
İsa bulağımdan içib doyunca,
Keçir Zəngəzurdan, Qarabağımdan.

Dünya yüz sifətdə, zaman min donda,
Ey insan, halımı soruşma məndən.
Yetim körpələrin baxışlarında
Dərdimin əksini görə bilərsən.

Dünyanın dərdləri birmi, ikimi?
Dərddən dörd yanıma qala hörmüşəm.
Müdrik insanları qəhrəman kimi,
Dərdi çəkə-çəkə gülən görmüşəm.

İnsanı dərd, kədər alçaltmaz heç vaxt,
Saxta toy-büsatlar ahdır, amandır.
Vüsal var taleyə bir quru yamaq,
Sevinc var min dərddən dərdi yamandır.

Hər dərdə, əzaba dözər ər kimi,
Əhdən-sədaqətdən mərd yetim qalar.
Yandırıb yaxmayın dərdli qəlbimi,
Əgər mən olmasam dərd yetim qalar.

Mənim

Gözümün yaşını yoluna səpdim,
Dərd bitdi, qəm düşdü payıma mənim.
Sənsiz günlərimin üzündən öpdüm,
Xatirən yetişdi hayıma mənim.

Gecəm gündüz oldu, günüm qaraldı,
Günəşin rəngi də mən tək saraldı.
Anamın xonçası boğçada qaldı,
Tanrı qol qoymadı toyuma mənim.

Bir dəli sevdaya məni qul etdi,
Sinəmdən həsrətə, qəmə yol etdi.
Sevincə qısqandı, dərdi bol etdi,
Baxmadı yaşıma, boyuma mənim.

Tahirəm, sirrimi qəsdən yazıram,
Vəfasız gözəldən, dostdan yazıram.
Nə vaxtdır kədərli dastan yazıram,
Gün doğmur, ilimə, ayıma mənim.

Söz

Söz var düşündürür, kəsir səbrimi,
Üzümə vurulan şillə kimidir.
Söz də var sağ ikən qazır qəbrimi,
Qəflətən açılan güllə kimidir.

Sözün nizamı var, tərəzisi var,
Ona qiymət verən söz qanadlardır.
Özünün qədrini bilən adamlar,
Ac sözlə çox mətləb qandıranlardır.

Mənasız danışsan söz durar üzə,
Səni xalq içində xəcalət eylər.
Kim ki, ağlı ilə güc vermir sözə,
Boş-boş danışmağı bir adət eylər.

Qəlblərdə əbədi salıbdır köçün,
Sözlər həmsirdaşdır ömürlə, günlə.
Bir kəsin ağlını öyrənmək üçün,
Sadəcə danışdır, sözünü dinlə.

Kimliyim, mənliyim yada düşərsə,
Sözümü yad edin, özümdən əvvəl.
Əgər gücdən düşüb, adiləşərsə,
Siz məni dəfn edin sözümdən əvvəl.

İtaliya intibahının dahi nümayəndəsi